

ЗА САМОСТІЙНІСТЬ,
ЗА СОБОРНІСТЬ,
ЗА ДЕМОКРАТІЮ

НАРОДНА ВОЛЯ

NARODNA WOLA — THE PEOPLE'S WILL

ОДИН ЗА
ВСІХ, ВСІ ЗА
ОДНОГО

РІК XXXI. Ч. 68. СКРЕНТОН, ПА., ВІВТОРОК, 24 ЧЕРВНЯ, 1941.

ЦІНА ТРИ ЦЕНТИ — PRICE THREE CENTS

SCRANTON, PA., TUESDAY, JUNE 24, 1941. XXXI YEAR. No. 68.

ГІТЛЕР ВИПОВІВ ВІЙНУ СТАЛІНОВИ

КРИВАВІ БОЇ ЙДУТЬ ВІД НЕДІЛІ ЗДОВЖ ЦІЛОГО СОВІТСЬКОГО КОРДОНУ, ВІД БАЛТИКА ДО ЧОРНОГО МОРЯ

ЧИСЛЕННІ МІСТА ЗБОМБАРДОВАНІ В МАСОВИХ ПОВІТРЯНИХ НАЛЕТАХ З ОБИДВОХ БОКІВ

ГЕНЕРАЛ АНТОНЕСКУ ПІДНОСИТЬ РУМУНСЬКІ ПРЕТЕНСІЇ ДО БАСАРАБІЇ І БУКОВИНИ

У минулу неділю над ранком німецькі і румунські війська заатакували в кількох місцях совітську армію. Дві години після того Гітлер виповів війну совітській Росії. Слідом за ним виповів війну Сталінові італійський диктатор, Муссоліні.

У промові по радіо Гітлер заявив, що численні порушення кордону совітськими військами вичерпали його терпелівість та що він віддає тепер справу в руки своєї армії.

Відкладення атаки проти Британії

Несподіваний атак Гітлера проти свого вчорашнього союзника толкують нагально як признание, що він втратив надію на негайну перемогу над Британією. Війна проти Росії має дати Німеччині засоби, потрібні для ведення довгої війни проти Британії й Америки, в першу чергу збіжжя і нафту. Через Росію Гітлер шукає теж дороги на Близький Схід, щоб завдати там удар Британії. Якщо ці плани не сповняться, ця нова війна на сході Європи може закінчитись гробом для Гітлера, або для нього і Сталіна.

Наступ у трьох напрямках
Як виходить з дотеперішніх повідомлень, німецький атак проти Росії почався одночасно в трьох напрямках.

На півночі німецькі війська увійшли з Східної Пруссії до зайнятої Совітами Литви.

Друга німецька група наступала з окупованої території Польщі в напрямі західно-українських земель Галичини і Волині.

Третя німецька група на півдні увійшла разом з румунською армією на територію Басарабії.

Незначні успіхи
Повідомлення з німецького боку за перші два дні подають дуже мало даних про значніші німецькі успіхи. У кожному разі нова війна на сході не нагадує дотепер гітлерівського "бліцкриг"-у з минулих років.

Про атак середньої групи відомо, що вона в кількох місцях перейшла ріку Буг. Поки що в повідомленнях подані кілька місцевостей по совітському боці, що заняті німцями, а саме Городло над Бугом, Кристинопіль, соківського повіту, Стоянів, радехівського повіту.

Про південну німецько-румунську групу сказано, що вона заняла прикордонну місцевість Болград, у південній Басарабії, і поступає в напрямі Кишинева.

Довжина фронту, на яким розгоряється нова війна, виносить 2,000 миль. Зібрані по обидвох боках військові сили в теперішній хвилі обчислюються на п'ять мільйонів вояків, приблизно по півтретя мільйона з одного і другого боку.

Оживлена була за перші два дні війна в повітрі. Німецькі літаки бомбардували Київ, Одесу, Житомир, Ковно на Литві і багато інших совітських центрів. Совітська повітряна флота відповіла численними атаками на місцевості по німецькому боці, головну у Східній Пруссії, в Польщі і в Фінляндії.

Німецькі повідомлення подають, що німецькі літаки знищили на совітських летунських полях 118 літаків, які не встигли скритись, та що в налетах над Східною Пруссією і над Польщею зістрілено 40 совітських літаків.

Совітські звідомлення повідомляють про успішні налети на німецьку територію.

Совітська офензива проти Фінляндії
Як видно з дотеперішніх повідомлень, совітська армія держиться в оборонній позиції здовж німецького кордону, але увійшла на півночі на територію сусідньої малої Фінляндії. Одночасно совітські літаки збомбардували кілька фінських центрів.

Фінське повідомлення подає, що совітські відділи увійшли в неділю в кількох місцях на територію Фінляндії.

Фінський посол у Вашингтоні заявив, що Фінляндія не збирається воювати з Росією, але буде боронитись перед совітським нападом.

Румунія посягає на Басарабію і Буковину
Румунський диктатор, генерал Антонеску, видав наказ до румунської армії, в якій закликає, щоб вона відбила Басарабію і північну Буковину. "Поверніть стару Басарабію і буковинські ліси назад до (румунської) батьківщини! Наш нарід, ваш король і ваш генерал жадають цього від вас."

Військовий стан на Україні
З Москви подають, що совітський уряд проголосив генеральну мобілізацію в 15 військових округах. Одночасно проголошено військовий стан в оцих округах: Прибалтика, Ленінград, Москва, Україна, Білорусь, Крим, Архангельськ, Центральна Росія і північний Кавказ. Скрізь будуть встановлені військові трибунали і військова адміністрація.

ВАЖНІ НАРАДИ В ТОКІО

Російсько-німецька війна викликала хвилювання в Японії, де віджила агітація за тим, щоб і собі напасти на СССР. Прем'єр Кононе скликав велику нараду військових керівників і міністрів, яка має вирішити курс японської політики. Японія, як відомо, є членом "осі" і має виступити збройно на випадок якогось нападу на Німеччину чи Італію. Так як це Німеччина напала на Росію, то ця точка умови Японії не обов'язує. З другого боку Японія має договір про "дружбу і ненапад" з Росією, так що вона не повинна тепер виступати проти СССР. Окрім того є ще справа хінської війни і підготовленого "натиску" на Голандську Індію. Все це дуже ускладнює японське положення.

ВДАЧНА ПОЗИЧКА

Населення Канади розкупило за менше як два тижні бонди канадської "позички перемоги" за більше як 600 мільйонів доларів. Уряд розписав позичку тільки на 600,000,000, але дозволив на продаж більше бондів, коли показався на них попит. Бонди купили біля 750,000 осіб.

ЩО КАЖУТЬ СОВІТСЬКІ ЗВІДОМЛЕННЯ

Вчорашнє урядове совітське повідомлення каже, що наступ Гітлера здержаний на цілому фронті, від Балтійського моря до Чорного.

Тільки в центрі німецьким військам вдалось поступити незначно в околицях місцевостей Кристинопіль і Городло. В цій околиці, каже совітське повідомлення, німці заняли три села в віддаленні сім до десяти миль від кордону.

ЮНІЯ ЗАПЛАТИТЬ ЗА СТРАЙКОВУ ШКОДУ

Юнія поночних робітників, яка належить до К. І. О., згодилась заплатити 110,000 доларів відшкодування компанії Апекс Гозієрі в Філадельфії за машини, понижені робітниками підчас "сидячого страйку" в 1937-ому році. Компанія домагається зразу поверх мільйона доларів відшкодування.

ФОРД ПІДПИСАВ КОНТРАКТ З ЮНІЄЮ

Представники компанії Генрі Форда підписали дня 20-го червня у Вашингтоні договір з урядниками Юнії Автомобілевих Робітників і головною управи К. І. О. Форд прийняв всі умови юнії: підвищу платні, "чек-оф" юнінних вкладок, установу юнінних наглядачів у фабриці, право старшинства робітників і всі інші юнініні домагання. Після уведення юнії у фабриках в Дітроїті і Дірборн, К. І. О. приступить до організування робітників в інших фабриках Форда і не буде в цьому стрічати ніяких перешкод. За компанію договір підписав її повновласний представник, Гаррі Бенет, який завідував так званним "службовим департаментом", що до цього часу вів сліжку проти юнії. Між іншим, договором з робітниками "службовий департамент" скасовано.

БРИТАНІЯ ПРОДОВЖАЄ ПОВІТРЯНІ НАЛЕТИ

Бритійська повітряна флота продовжує щоденні налети на Німеччину і окуповані нею території. В неділю вона бомбардувала французькі пристані, що можуть бути вихідним пунктом для німецької інвазії. За британськими звідомленнями було зістрілено в неділю 30 німецьких літаків. Німці подають, що над французькою пристанню Бульонь вони зістрілили 11 британських літаків.

ПІДПОЛЬНА ПОЛЬЩА

Американські газети повідомляють, що в Польщі не вгаває підземна боротьба проти німецьких окупантів. Німецькі газети щоденно повідомляють про розстріли "бандитів", які вбивали німецьких поліцаїв, про знайдення тайних радіових стайок, та про інші види польської боротьби. На вивезених з Польщі потайки фотографіях, які оголошено в американській пресі, видно товпи польських виселенців, розбиті вулиці міст, розстріли польських засудженців, та довгий ряд жінок, яких німецькі жовніри ведуть на розстріл. Газети подають також відбитки польських газет, які виходять потайки і закликають поляків до опору німцям.

ЗАТОПИЛАСЬ ПІДВОДНА ЛОДКА "О-9"

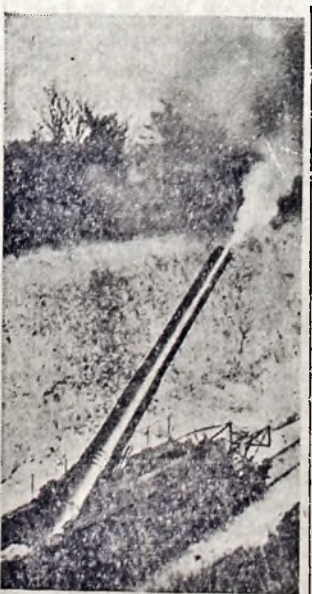
Минулого тижня американська підводна лодка "О-9" занурилась при вправах під воду в околиці острівців Шоуас біля Портсмуту, Н. Г., і більше не піднялась на поверхню. Пізніше помічено в тому місці п'ятна оливи на воді. Підвезені рятункові кораблі негайно спустили нурців, які однак не могли дістатись до субмарини, тому що вона затопилась у місці, де море глибоке на 440 стіп. Найвиреваліші нурці можуть спускатись тільки до глибини триста кількадесять стіп. Все такі два нурці спустились на коротку хвилину в глибину 440 стіп і бачили мовчазний кадовб субмарини, з якого не було чути ніякого звуку. Знаючи кажуть, що в такій глибині тиснення води мусіло роздавити підводну лодку, тому що вона могла витримати тільки тиснення, яке існує не більше як 200 стіп під водою.

Ці помічення потвердив факт, що вода винесла на верх деякі предмети з нутра субмарини, що вказує на те, що вона роздавлена і що вся залага з двох старшин і 31 моряків погинула. Наслідком того занехано спроби добути її з морського дна, а на поверхні відправлено військові похоронні обряди по залозі в присутності секретаря флоти, Ф. Накса.

ВАЖНІ КОНФЕРЕНЦІЇ В БІЛІМ ДОМІ

Президент Розевелт почав важні наради з представниками департаменту закордонних справ, флоти, війни та ріжними знавцями міжнародних відносин. В департаменті закордонних справ відбулись конференції чільних урядовців з японським, англійським, совітським і голандським амбасадорами. Всі ті розмови мають дати урядові матеріал для сформулювання американської політики в теперішній ситуації. Американські амбасадори в Лондоні і Віші відбули також наради з представниками СССР.

НАЙБІЛЬША ГАРМАТА

Найновіша британська гармата, що вважається найбільшою в світі щодо калібру. На образку ця гармата сфотографована підчас вистрілу на порті.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ВАГАЄТЬСЯ, ЧИ ПОСЛУХАТИ ЧЕРЧИЛА

Американський уряд, для якого совітсько-німецька війна була такою самою несподіванкою, як і для решти світа, не зайняв ще становища до найновішого противника Гітлера, яким нараз став Совітський Союз. Англійський прем'єр, Черчил, заявив кілька годин після початку війни, що Англія буде помагати Росії обороняти свою територію і що кожний, хто бореться з Гітлером, є союзником Англії. Він при цьому підкреслив, що він і англійський уряд далі ставляться вороже до комунізму як такого і що на їх думку гітлеризм був тільки повторенням найгірших прикмет большевизму. Черчил висловив надію, що Сполучені Держави також будуть помагати Росії.

У Вашингтоні, кажуть, багато політиків погоджується з думкою Черчила, однак уряд вагається, чи займати таке саме становище, як Англія. Для Америки вистає питання, коли вона буде далі помагати Великій Британії, а Англія сама рішить, як їй ладити з СССР. Окрім усього іншого, Амери-

ГОСТРИЙ ВИСТУП РОЗЕВЕЛТА ПРОТИ "МОРСЬКОГО РОЗБИЩАЦТВА" НІМЕЧЧИНИ

Президент Розевелт передав конгресові свою заяву в справі затоплення "Робін Мура" німецькою субмариною. Він підкреслив, що виряткування залози і пасажирів того корабля після цілих тижнів блукання в отвертих човнах по середині океану було тільки звичайним щасливим випадком, який в нічому не міняє брутальності німецького нападу. Америка не думає піддаватись такому німецькому терорирові на морях і прийме належні міри для оборони перед "морським розбищачством" уряду Адольфа Гітлера. Моря мусять бути вільні для американського торговельного мореплавання.

Америка жадає від Німеччини повного відшкодування і покарання офіцера субмарини, яка затопила "Робін Мура". Заява Розевелта виявляє тільки офіційне становище Америки. Подрібні домагання будуть передані секретаріатом закордонних справ.

Німецькі офіційні кола в Берліні натякають, що американські домагання будуть відкинуті. В такому випадку Сполучені Держави правдоподібно зірвуть зносини з Німеччиною. Німецький протест проти замороження фондів і викинення консулів був відкинений американським департаментом закордонних справ.

БРИТІЙЦІ ПОСТУПАЮТЬ У СІРІЇ

Після заняття Дамаску, куди британські і вільні французькі війська увійшли після завзятої битви при кінці минулого тижня, алянтські війська роблять дальші поступи проти урядової французької армії.

Дамаск, столиця Сирії, був сильно укріплений французами. До того британці вагались довго бомбардувати його, щоб не зразити собі арабів за знищення одного з їхніх найстарших центрів. Коли французька армія не згодилась евакуувати Дамаск без бою, місто було сильно збомбардоване. Після того французька урядова армія відступила на північ.

Тепер осередком дальших боїв є пристань Бейрут. Це голова пристань південної Сирії.

ПРОТИ - ІТАЛІЙСЬКІ РОЗПОРЯДКИ УРЯДУ

Американський уряд наказав всім італійським консулам забратись зі Сполучених Держав до 15-го липня. Рівночасно наказано приграничній сторожі лийно вважати на всіх італійських громадян, що хочуть покинути Америку. Вони мусять мати спеціальні дозволи на виїзд, подібно як і німецькі громадяне. Розпорядок має на меті недопустити, щоб італійці і німці втікали до південної Америки та забирали зі собою фонди.

ПОМЕР ВИЗНАЧНИЙ СЕНАТОР

У Вашингтоні помер після довгої недуги сенатор з Миссисипі, Пет Гарисон, голова фінансового комітету сенату. Покійний був членом сенату протязі останніх 30 років.

Народна Воля

NARODNA WOLA — THE PEOPLE'S WILL

Орган Українського Робітничого Союзу в Скрентон, Па. Виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу, за винятком державних американських і українських свят.

Ukrainian paper published every Tuesday, Thursday and Saturday, except on National or Ukrainian holidays, by the Ukrainian Workingmen's Association, 524 Olive Street, Scranton, Pa.

Entered as second-class mail matter June 16, 1913, at the Post Office of Scranton, Pa., under the Act of March 8, 1879. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1108, of the Act of October 3rd, 1917, authorized July 10th, 1918.

НАРОДНА ВОЛЯ

PEREPLAT:	SUBSCRIPTION RATES:
В Сполучених Державах з вим-ком Скрентон, Па., на рік \$3.00	In the United States (except Scranton, Pa.), per year \$3.00
На рік \$1.50	Per 6 months \$1.50
В Канаді, закордоні і в Скрентон, Па., на рік \$5.00	In Canada, foreign countries and in Scranton, Pa., per year \$5.00
На рік \$3.00	Per 6 months \$3.00

Телефон: 2-8897 Telephone: 2-8897

Ціна поодинокого числа 3 центи Single copy 3 cents

Адреса — Address

NARODNA WOLA, 524 Olive Street, Scranton, Pa.

За оголошення редакція не відповідає

ПОХІД ГІТЛЕРА НА РОСІЮ

Напад німецьких бомбовиків на Київ і наступ румунських військ на Басарабію, якими то діями, почалася теперішня німецько-російська війна, були до деякої міри більшою сенсацією, ніж совітсько-німецький договір зперед двох років. Ще ніколи в історії світа великі держави не були так основно віроломні відносно своїх союзників і в так короткому часі! Коментатори теперішньої війни ще згадували, як свій приклад зрадивості, перехід Сталіна на бік Гітлера в серпні 1939 року, коли Гітлер виявив себе не гіршим зрадливцем, ніж Сталін. Яке їхало, таке здибалось.

Поза тою прикметою віроломства, совітсько-німецьке змагання є міжнародною подією першої ваги, яка без сумніву вплине на історію людства на багато десятиків років. Війна між ними, без огляду на те, чи вона буде довга, чи коротка, та навіть без огляду на вислід, замітна й важна тим, що це є зудар двох диктатур, які поставили собі за мету перебудувати світ на свій лад. Народи й держави, які не хотіли дати себе перебудувати, стояли перед грізними завданням, що їм прийде валили одну, а потім другу потвору, а може навіть ставати до змагання зі спілкою обидвох. Ця змора висіла над світом на протязі двох останніх років. Двадцять-другого червня, у перший день літа 1941 року, ця остання небезпека розвинулася. Коли війна скінчиться, демократичні держави, народи й ідеї матимуть в найгіршому випадку до діла тільки з одним видом диктатури.

Правда, цей диктаторський переможець готов бути ще дуже небезпечний. Його територія простягатиметься від Атлантичного по Спокійний океан, через цілу Європу й Азію. В союзі з Японією він зможе поважно загрожувати Сполученим Державам від Аласки по Філіппинські острови. На деякий час він володітиме справді половиною світа. Та рівночасно він буде у своїй внутрішній начинній такими суперечностями, роздираний такими національними, господарськими, релігійними, расовими і всякими іншими ріжницями, що боротьба з ним готова бути легша, ніж з передвчерашньою спілкою Берліна з Москвою. А головне, що той противник буде тільки один.

Та не є виключена можливість, що боротьба затягнеться і переможцями чи побідженими будуть не ті, що почали в минулу неділю змагатись. Ціком невідання історія показує, що хто інший дав приказ до воєнних дій у липні й серпні 1914 року, хто інший підписував мир у Бересті, ще хто інший у Версалі, а ще інші представники у Рапалло. Не є виключене, що щось подібне може трапитись і тепер. Тому то в обережних американських колах вже тепер чути перестороги, що Сполучені Держави не сміють міняти курсу своєї міжнародної політики і мусять твердо далі йти до своєї мети, до забезпечення демократії на цьому і до її перемоги на інших континентах.

Для українського народу в Європі совітсько-німецька війна починає знову період, подібний до того, який започатковала австро-російська війна в 1914 році. За українську територію і її багатства почали змагатись ті самі два імперіалізми, які вже раз у цьому столітті поорали окопами, засіяли могилами та злили обильно кровю українські землі від Карпат по Дон. Як звичайно в такому змаганні буває, окрім пролину крові й матеріальної руйни, обидва завоюювачки вживатимуть всіх заходів, щоб деморалізувати населення України. Так було в останній війні, так певно буде й тепер.

Большевики певно будуть видавати заклики до селянства і робітництва України, вимагаючи від нього як найбільшньої жертви в людському життю і в тому невеличкому залишків майна, якого ще не доруйнувала своїми експериментами, нездарністю і злочинністю совітська влада. Хто зна, чи не будуть завзяті селяни нищити збіжжя, втікати на голод і холод у Сибір, руйнувати власні хати, щоб утруднювати німцям похід на дорогу московському серцю Москвою. Дуже можливо, що за це обіцятимуть якусь таку автономію, як у минулій війні Николай Николаевич обіцявав полякам.

З другого боку, Адольф Гітлер поведе на Україну, від якої він вже обіцяв відірвати Басарабію для румунів, певно якийсь свій "український уряд". Буде це або Скоропадський, або якийсь інший український "квізлінг", який без підтримки німецьких

жандармів не втримався б в Україні ні години. Берлінське й московське радіо zalиватимуть Україну і весь світ своєю пропагандою та всякими видумками, як то українське селянство "радісно і з запалом" чи то стає в ряди червоної армії, чи витече німецького ставника.

Треба надіятись, що навчений минулим досвідом український нарід у своїй масі не дасть себе обманути фальшивими закликами і розумітиме небезпеку та підступ обидвох диктаторських завоюювачки. Пригадуючи події зперед чверть століття, він мусять пам'ятати, що повна нагода на визволення прийде щойно після того, як обидва противники висилатись в боротьбі з собою і як на руїнах диктатур прийде будувати нове життя. На той час мусять бути збережені всі сили українського народу і злочинним було б їх витрачати добровільно на підтримку одного чи другого тирана. Вони сами досить жертв заберуть і досить шкоди нароблять.

Перед американськими і канадійськими українцями совітсько-німецька війна ставить нові завдання. Вони мусять далі усіма силами підтримувати змагання демократій з диктатурами. Їх інтереси, як тутешніх громадян, а також інтерес України, вимагає перемоги над Гітлером. Навіть коли за цю перемогу деякий час буде боротись і червона армія, то в остаточному висліді це буде перемога демократії, а не комунізму. І хто зна, чи в останніх фазах цього змагання взагалі ще буде існувати "червона армія". Після такого ганебного провалу політики "геніального Сталіна", на терені СССР швидше, ніж пізніше прийде до слова і влади сили й ідеї, які він і його агенти здавлювали поверх 20 літ. Між ними певно будуть і українські сили, однаково ворожі до московського імперіалізму, як і до того, що їм тепер несе чи везе Гітлер. Ті сили, які родились у час останньої боротьби за незалежність, заставлялись у повстанчих загонах, кристалізували свої погляди на засланні і в підвалах незвичайної, певно виринути тепер і їм прийде дати як найповнішу поміч. До цього українські люди на американському континенті повинні готуватись, особливо ж ті, які ще не зневірились, не здеморалізувались і не хочуть трусливо ховати голови "геть від політики" у пісок своїх організаційних філварчиків чи загумінків.

Не зважаючи на всю серйозність ситуації, не можна оминати "веселого" положення, в якому нашлись американські комуністи, особливо ж ті, що пишуть і говорять по українськи. Ще до минулої неділі вони не могли знайти у своїх друкарнях досить великого шрифту, щоб подавати своїм читачам звідомлення німецького штабу про його перемоги над Англією. На перших місцях їх органу пишались висловки всіляких Ліндбергів, Гвілерів та інших мільйонерських або просто проти-англійських ізоляціоністів. Хто говорив за те, що Америка повинна всіма силами помагати в боротьбі з Гітлером, той діставав приціпку "підпалача війни" та "лордівського лакея". Навіть отверті гітлерівські органи не вилазили так зі шкіри, щоб гасити проти-гітлерівського духа в Америці, як комуністична братія. Ніхто так не лавав англійського Черчила, як ті люди, що Народній Волі й Українському Робітничому Союзови настирливо радили — не мішатись у політику.

Інтересно буде побачити, як довго їм візьме, поки таксамо зачнуть — лаяти Сталіна, і чи довго прийде до чекати на їх заклик до Народної Волі і У. Р. Союзу, щоб ставати з ними в один фронт проти Гітлера. І то не на те, щоб здобувати Союзови членів, а з чисто політичних причин.

ЕМІЛ ЛЕНДЕЛ ПРО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

Найновіше, 6-те, число журналу "Юкренієн Лайф" принесло, між іншим, статтю відомого угорського журналіста і письменника, Еміля Лендела, про його побут на Карпатській Україні. Від кількох років Еміль Лендел перебуває у Сполучених Державах, а його книжки про Наддніпряншину і про Туреччину виробили йому ім'я авторитетного знання у справах східної Європи. Йдемо тут переклад його заглавної статті з "Юкренієн Лайф" для тих наших читачів, що не можуть прочитати її в англійським оригіналі. — Ред.

Я виріс на Угорщині, але в моїх шкільних часах я рідко коли чув назву "українці", а може взагалі не чув її. Нам ніколи не казали, що українці заселяють північно-східну частину Угорщини. Нас держали в переконанні, що майже всі мешканці цієї країни це мадяри. У школі ми співали відому пісню: "Якщо земля є божим капелюхом, Угорщина є квіткою на ньому."

Аж пізніше наші вчителі почали натякати на існування якихось невимовно жакливих індівудів — "агітаторів". Виявляло, що ці люди постійно сичняють клопоти. Якби не вони, все було б мирне й спокійне.

Підчас вакацій ми звичайно їздили в карпатські гори. Тепер я знаю, що ці гори заселені українцями і словаками, що є там теж домішка німців і трохи мадярів. Тепер я теж

ознайомлений вже з тим, як малася національна справа в Угорщині перед першою світовою війною. Я студіював скарги національних меншин і читав багато матеріалу в цій справі.

Але в час моїх приймних прогулок по карпатських горах я ще не знав про ці справи. Пригадуючи собі ті часи, я встидаюсь тепер за своє незнання. Моє єдине виправдання в тому, що я був тоді молодий.

Дівчина, що послугувала в готелі, де ми спинались, не розуміла по угорськи, і лише усміхалася, як ми говорили до неї. До нинішнього дня я не знаю, якою мовою вона балакала. Одне знаю, що я дивився тоді на неї як на якогось кумедного дивогляда, тому що вона була інакша. Ціле карпатське нідгір'я виглядало мені більше як декорація якогось театрального представлення, ніж як оселя поневоленого народу. Коли мені приходили на голову такі питання, то я певне був переконаний, що ці люди мусять бути дуже щасливі, бо мешкали в країні високих смерек і гарних потоків, бо їхнє повітря було все хрустально чисте, а хмарки, що

мов стадо овець звисали над вершками гір перед нашою хатою, були найприроднішим видом моєї молодості.

Останні вакації перед світовою війною я пробув у горах. Аж перед самим вибухом війни моя родина і я рішили вернутись до столиці. По дорозі до дому я стрів дивну людину, що познайомила мене з великою проблемою. Він всім на одній з малих гірських стацій і виглядав як людина, що ми їх звичайно бачили в Будапешті. Він виглядав мені на мадяра і говорив теж нашою мовою. Разом з ним був ще другий чоловік, що теж не ріжнися нічим від звичайних смертельників. Аж як перший з них почав говорити, я відкрив з жахом, що переді мною знаходиться один з тих злочинних типів — агітатор. Він говорив про те, як поведатись з національними меншинами в Угорщині. Сьогодні я не сказав би вже, що це був агітатор, але тепер я на чверть століття старший.

Він казав, що людина в горах не має школи, в яких учили б на їхній рідній мові. Вони не могли ніколи добитись значного становища, навіть у місцевім уряді. Хоч закон дозволяв їм вживати своєї власної мови, влада не хотіла слухати селян, якщо вони не представляли свого прохання по мадярськи. Дороги понижені і ніхто не дбає про них, казав він далі. Тільки поліція діяла, але вона інтересується тільки політичною опозицією. Місцеве населення так високо оподатковане, що їм хребет заломлюється, а що за те дістають? Як приходять вибори, їх зганяють до голосування як череду і примушують голосувати на урядового кандидата.

Це було перший раз в моїм житті, що я познайомився з українським питанням. Цей випадок звернув мою увагу на справу національних меншин. В дальших роках я мав кілька разів нагоду побувати в горах. Я був там підчас світової війни, коли російська армія вдерлася в Карпати. Потім я був знов там, коли все було в пливкому стані і кожний хотів чого іншого. Я відвідав цю країну знов, як вона стала частиною нової чехословацької республіки.

Я бачив, як вона розвивалась спершу поволі, а потім швидко. Я завважав багато доброго в чеській адміністрації, але й багато злого. Хоч я подивляв чехів за їх відвагу і промисловість, я часто завдавав собі питання, чи не було б ліпше для них дати більшу мірку самоуправи місцевому населенню. Чеські урядовці в більшості мали добрі наміри, але вони надто поспішно хотіли модернізувати країну. Вони повинні були знати, що найбільш енергійний уряд не завжди є найліпшим урядом.

Я відвідав теж східні Карпати два роки тому, коли Карпатська Україна була вже знов під Угорщиною. Це було перед самим вибухом другої світової війни. Я був у дорозі на північ від Будапешту і вже ми доїхали до перших горбів гірського пасма, коли чеська поліція рішуче вказала нас висіти з потягу, бо його потрібно для перевозу війська. Мій протест не зробив найменшого враження, поки я не показав американського пашпорту. Тоді мені дозволили лишитись в потязі.

Через подорожні обмеження я не міг бачити стільки, скільки мені хотілось би. Але я відвідав Ужгород і був сильно вражений його виглядом. Відсталі, провінційні містечка перемінялися в малу столицю на протязі менше, ніж двох десятиліть. Також дивна зміна відбулася в поведінці людей. Під чеською владою населення говорило славянськими мовами, по українськи, по чеськи, по словацьки, де-хто говорив по німецьки, по жидівськи і по мадярськи. Тепер майже скрізь я чув тільки мадярську мову.

Я хотів перекопатись, що люде говорять про зміну. В першу чергу я пішов розпитати мадярів — не урядових осіб і не важких. Я говорив з звичайними людьми. Я знав, що вони не любили чехословацького режиму. Чи вдоволені вони, як вернулись до влади?

На моє здивування я переконався, що вони ані не вдоволені, ані не є при владі. Їх оповідання було таке живе, що я мусів прийняти його за вислів загальної opinio. Чехи пішли, але вони не прийшли на їх місце. Прийшли на їх місце чужі люде з Будапешту, злетіли на багаті урядові посади як саранча. Виявляло, що всі ці урядовці мають хороше бажання показати, що вони пани. Чим більше вони можуть виштитись над іншими, тим більше вдоволені. Це не слуги громадянства, а пани над ним. Бюрократія шаліє на Карпатщині.

Під чеським режимом люде не завжди були вдоволені, але що найменше вони знали, що влада хоче їм допомогти та що їм вільно нарікати. Тепер вони знали, що уряд старатиметься допомогти урядовцям, а хто нарікає, опиниться в тюрмі. Мадярські жандарми вернулись на Карпатщину з павинними перами на парадних капелюхах. В їх особах була представлена страшна державна суверенність, а земля аж дріжала під їх тяжкими кроками. Податки урядовці зявлялись знов цілими зграями в цій країні, податки скочили під небо. "Сольгабіро" — повітовий урядовець — вернувся і разом з ним вернулася стара доба.

Учителі прийшли теж аж з столиці і жаден з них не знав ні слова по українськи. Мадяри, з якими я балакав, не мали причини нарікати на це зявище нової доби, але вони бачили давній чеський режим і не могли не осуджувати зміни. Місцева преса була здавлена і появилсь нові газети.

Мені здавалось, що ці нарікання мадярів з Карпатської України більш значучі, ніж жалоби самих українців. Ці мадяри повинні були почуватись тепер панами. Але вони знали надто добре, що при тій владі, яку дістали всі вони зійшли до стану кріпаків.

Карпатська Україна це символ. Якийсь час там була введена поміркована форма демократії, а потім її місце заступила стара самодержавна форма. Я не маю сумніву, що мешканці Карпатщини не люблять цієї зміни. Вони не можуть нічого порадити так довго, поки влада пильнує жандарми. Але німий опір збирується і з нього твориться величезна підпольна сила. Коли потім прийде вибух, він такий стихійний, що жадна сила жандармів у парадних капелюхах не може спинити його удару.

ЦИВІЛЬНА ОБОРОНА

Тимчасовий план передбачує створення відділів в першу чергу на східних і західних берегах

Кілька днів після того, як назначено Фіорелю Ла Гвардію, посадило міста Нью-Йорку, на становище краевого директора Бюра Цивільної Оборони, вироблено план для повного вжитку всіх цивільних засобів Америки, дуже подібного до британської системи домашньої оборони.

На підставі того тимчасового плану будуть створені три особні відділи, а саме публічної безпеки, інженіринства та харчів і захисту.

Відділ публічної безпеки матиме за обов'язок висліджувати вогні, дбати про охорону від вогню, берегти публічного здоров'я, недопустити до переполоху і захищати життя і маєток взагалі.

Відділ інженіринства матиме нагляд над відділами чищення і вивозу бруду, а також пильнувати, щоб було подостатком запасів води, газу та електрики.

Відділ захисту і засобів обійме працю і нагляд за те, щоб не бракувало засобів поживи на всякий непередбачений випадок, старатись про безпечні захисти, опорожнювати загрожені помешкання та взагалі вести добродійну акцію на загальну користь.

Мужчини, жінки та діти поверх 14 років життя зможуть записуватись в ряди відділів цивільної оборони. Вони будуть обов'язані повинуватись всім приписам і розпорядкам дотичних властей, так само як члени збройних сил краю.

В самих відділах обов'язки мужчин, жінок та дітей будуть поділені в такий спосіб, щоб кожний виконував таку працю, до якої має свої здібності й охоту. Наприклад, жінки мають піклуватись малими дітьми, раненими, старцями і хворими. Вся тяжка праця буде призначена для мужчин, окрім тих, котрі через свою старість не будуть в силі виконувати тяжкої праці. Діти мали б берегти матеріяли та бути послугувачами у зв'язку між відділами і завісателями.

Цивільні відділи працюватимуть у тіснім зв'язку з дивізіями краевої оборони, котрих тепер організується по всіх стеях для заступлення національної оборони. Краєва оборона матиме за завдання охорону майна, слідкування за саботажима та виконанням кінцевої поліційної служби.

Як скоро будуть викінчені відповідні плани праці цивільної оборони, сейчас покличуть охотників і подадуть їм інструкції відносно їх ріжнородних обов'язків.

Міста на морських берегах та околих біля Тихого й Атлантичного океанів та Мексиканського заливу, а також міста, положені недалеко від морських бережів, в котрих знаходяться важні індустриї (Продовження на 3-ій сторіні)

КОРАБЕЛЬ РОБІН МУР, ЗАТОПЛЕНИЙ НІМЦЯМИ

Американський транспортний корабель "Робін Мур", що був затоплений 6-го червня німецькою субмариною на океані, в віддаленні 700 миль від берегів Бразилії. Залогом пароплава і пасажирів, між якими були старці і діти, були вирятвані після довгої блуканини на отвертій морі в рятукових човнах.

ШВИДКІСТЬ І СИЛА

Останнє змагання за чемпіонство світа між негерським змаганням Джов Луисом і Вилдямом (Биллі) Канном, з походування ірландцем, виказало виразно, що у такому змаганні важну роль відіграє так швидкість, як і сила.

Хто пригладив кулачним змаганням або кінематографічним знімком з таких змагань, особливо у повільній репродукції ("слов мушкет"), той мусів помітити, що змаганням вдаряють себе в лице, щокни, бороду, груди, живіт по кілька разів у кожному раунді ("раунд"). Тимчасом ці удари не мають сили, щоб звалити з ніг противника. Нараз, між сотнями подібних ударів трапляється один, після якого вдарений стає приголомшений, слабне і програє.

Це сталося у змаганні Луиса з Канном. На протязі дванадцяти ходів Канн скакав, як джиг, вдаряв Луиса, деколи навіть дуже болюче, у дванадцять раундів його так добре настрашували, а накінці в тринадцятому раунді дістав один сильний удар, підтриманий кількома подібними, і звалився на долівку.

Що ж властиво сталося?

Мистецтво кулачного бою полягає в цьому, щоб вдарити противника з як найбільшою силою у таке місце його тіла, яке відбере йому бою на хвилину всю силу. Ці місця кожному боксерові добре відомі і він старається їх досягнути кожним ударом. Він часто в них попадає, очевидно тоді, коли противник незаслужено. Та саме друга половина кулачного мистецтва є у заслонюванні небезпечних місць, або у відслонюванні їх тільки тоді, коли противник не може дати сильного удару.

Вправний боксер не боїться, коли противник вдарить його в висок, в бороду, в щокну чи в "ложочку" під грудьми тільки силою своєї руки чи раме-

ни. На такі удари він приготований. Вони деколи докучливі, болючі, багато таких ударів таки ослаблює, але від одного чи й десяти таких "пощів" людина не мліє. За те удар в те саме місце, виконаний силою і вагою цілого тіла, це вже небезпечна штука. Він вбивчий.

І ось головне завдання боксера полягає в цьому, щоб побачивши можливість удару в таке місце, яке може "зачути" противника, зібрати всю свою силу і кинути її як найшвидше там, де противник себе відкрив. Це часто трапляється невеличку частину секунди і борець треба за той час напружити всі свої мускули, від п'яти, колін, бедер і лопаток, по лікоть і п'ястку, і спрямувати силу з них всіх у той удар.

Тут потрібна швидкість: не та видима швидкість, яку видиш бачачи, коли борець скаже, виминає удари противника, легенько чи навіть сильніше штовхає його короткими ударами в лице, груди й живіт, чи по під ребра. А та швидкість, з якою він, так сказати б, "зоблізнув" всі мускули свого тіла і поставив їх за тим своїм рішучим ударом. Вміння збирати ці сили — це половина здібності борця. Вміння збирати їх як найшвидше — це певність перемоги.

На прикладі, Луиса-Канна було видно, що Канн може швидше концентрувати свої сили і використовувати відкриті місця противника, ніж дещо тяжчий і старший Луис. За те в Луиса більша сила, і коли він успів зосередити її за своїм п'ястком тільки в одному приголомшливому моменті, побіда перекинулася на його бік. Коли б того моменту не було, то жвавіший Биллі Канн міг його ще далі ослабити дуже швидкими, хоч не так сильними ударами, і, використовуючи якусь прогалину в обороні Луиса, міг завдати йому навіть перемагаючий удар. Цим разом так не сталося. Не знає, як буде на другий раз.

ПРИРОДНИЙ І ШТУЧНИЙ ДОБІР

Звірі мусять важко боротися за своє існування. Природа для них немилосердна. З цієї боротьби виходять переважно тільки звірі, найкраще пристосовані до обставин, серед яких їм приходить жити. Це полягає на тому, що звіря пристосовує свою будову тіла, спосіб життя та звичаї до даних умов життя. Діється це головню через так званий природний добір звіря, що відіграв і відіграє велику роль у розвитку звіринного і також рослинного світа нашої землі.

На чому полягає природний добір?

Це природне пристосування звіря до умовин, серед яких воно живе, полягає на тому, що у звіря виступають на перший план і розвиваються ті дідині прикмети, які дають йому змогу перетримати серед даних життєвих обставин. Коли звіря не зуміє розвинути в собі здібності пригноритись до обставин, серед яких живе, воно звичайно вигибає. Так повстали і розвинулися в багатьох звірят усілякі прикмети, що причиняються до їх безпеки, охорони чи влещують їм здобути поживу. Інші звіря, що не зуміли розвинути у себе подібних прикмет, які вможливають їм влещувати їм життя, вигинули і належать до історії.

Зразком такого природного добору прикмет є, наприклад, мотилі каліма, що має крильця, подібні до листка дерева. Інший приклад це жирафа, що має довгі ноги і шию, що вможливають їй зідстати листя з високих пальм. Таксамо і шкаралупа черепахи віддає їй велику прислугу, як охорона безбронного звіря перед хижаками.

Одначе не все у звіринному світі діється так ідеально. Багато звіря не позбулося ще багатьох прикмет, що послаб-

люють їх життєздатність. Доросла жаба, що має характер сухопутного звіря (такого, що живе на суходолі), має шкіру, що не зносить посухи. У сухому середовищі жаба гине. Вона зв'язана тісно з водою і мусить жити тільки близько води, тим більше, що тільки у воді вона може складати свої яєчка. Тому і життєвий інстинкт жаби пхає її туди, де є вода.

Штучний добір прикмет у звіря

Наука про дідиність знайшла свій початок у ствердженні, що пес родить завсіди пса, корова корову і так далі. Далі батьки з одної раси бульдогів родять дітей бульдогів, ямники — ямників і т. д. Коли приглянутися цілим поколінням звіря, видно, що навіть такі подробиці, як форма лобини, довжина хвоста, барва шерсті та інші переходять від батьків на потомство.

Коли люде спостерегли, що звіря дідають прикмети своїх батьків, почали це явище використовувати. Годуючи до мови тварини, вони звертали увагу на ті прикмети, які їм були найбільш хосенні, як плодність, обильність і добра якість молока в корови, мясо, товст та шетина у свині, у коня витривалість на труди та скорий хід, у крілика мясо та шерсть і т. д.

Годувці звіря вибирають відповідно до того таких самців і такі самички, які їм під наведеними оглядами відповідають, а потомство так вибраних звіря переймає від батьків їх прикмети. За кілька поколінь можна у тих звірят сильно зміцнити бажану прикмету.

Так виховано багато відмін голубів, що не раз дуже різняться між собою. Усі вони походять від диких голубів, тільки голдовці висунули в них на перший план деякі їх прикмети, осягаючи, наприклад, через відповідний добір самця та самички бажаний хвіст, довгий чи короткий дзьоб,

гортанку, тощо. Інші звернули увагу на швидкість лету голубів і внаслідку маємо поштових голубів, які визначаються значенією орієнтацією в просторі та швидким летом, що доходить і до 40 миль на годину. Завдяки цим прикметам вживають їх, головню в часі війни, до скорої пересилки вісток.

Саме ці блискучі висліди дослідів над половим добром голубів і внаслідку спромога дістати чи висунути на перший план через штучний добір бажані дослідником прикмети, нахнули славного дослідника у тій ділянці, Дарвіна, до його дослідів над дідиністю.

При помочі цього так званого штучного добору людина розвиває у звіря та рослини прикмети, корисні чи милі для себе, коли природний добір розвиває прикмети, корисні для самого звіринного чи рослинного організму. І саме завдяки вище згаданим обсерваціям і дослідам маємо нині так багато витворених штучно звіринних (всакі раси псів, голубів, котів, птахів і т. п.) та рослинних (усакі відміни квітів, овочів та городовини) форм, і, як кажуть дослідники цієї справи, шляхом штучного добору в майбутньому можна буде витворити ще одну рослинну чи звіринну відміну, про яку нам тепер і не сниться.

ЦИВІЛЬНА ОБОРОНА

(Продовження з 2-ї сторони)

оборони, як Питсбург і Скенектеди, будуть організовані перші. Тимчасові плани пінуть працювати в стейтах Мейн на побережж Атлантийського Океану і Вашингтон на побереж Тихого Океану і будуть посуватися на полудне, підчас коли головні міста на тій лінії згодом пінуть свої власні приготування. Середина западних околиць, як більше безпечна, буде організована опісля.

Безперечно, як каже поса-

Хочете довідатись, скільки українських імгрантів і їх дітей живе в Сполучених Державах?

Хочете пізнати найважливіші факти з історії нашої імїграції в Америці від найдавніших часів?

Хочете пояснити надбання і працю української імїграції своїм дітям, сусідам, газетним репортерам, організаціям, вчителям та іншим?

Коли так, тоді читайте видану Українським Робітничим Союзом книжечку:

THE UKRAINIAN IMMIGRANTS IN THE UNITED STATES

By Yaroslav J. Chyz

В книжці є такі розділи: Early Ukrainian Arrivals; Mass Immigration; Beginnings of Organizations; Political Membership; Other Organizations; Cultural Life; Press; Divisions; Church; Fraternal Organizations; Fraternal Contributions to American Life; Statistics; Occupations.

Окрім того в ній подані найважливіші англійські книжки про українську історію, літературу, політичні справи, та книжки для дітей.

ЦІНА 10 ЦЕНТІВ

Замовлення посилайте на адресу:

NARODNA WOLA,

524 Olive Street,

Scranton, Pa.

ник Ла Гвардія, що міські робітники по багатьох міських департаментах займають важні позиції в цивільній обороні. Вони вже тепер мають великий досвід у справах запасів води, чищення вулиць і вивозу сміття, а пізніше все це вони виконуватимуть на більшу скалю.

Посадник Ла Гвардія ще не обчислив, які будуть кошти виконання тої програми, але заявив, що до того мабуть буде потрібно апаратів чи приладів до гашення вогнів, що коштуватиме поперх 70 мільйонів доларів.

Кілька місяців тому група людей з пожежного департаменту міста Нью Йорку звіділа Англію, щоб дістати відомості щодо того, як гасити в густо заселених містах вогні з

вибухових бомб і в якій спосіб найкраще поборювати те лихо. Посадник заявив, що його організація матиме всі відомості з Англії про домашню оборону, її добрі та лихі сторони. З того буде добра наука, як поводитись та застосовуватись у подібних випадках на будуче.

Загальна Рада — ФЛІС

КОМУНІСТИ ПРОСЯТЬ ПОМОЧІ

Комуністична партія Америки, яка дотепер всіма способами старалась перешкодити американському воєнному потівлю, видала заклик до американського уряду і громадянства з благанням помічі. Комуністи хочуть, щоб Америка помагала боронити "батьківщину пролетаріату" перед нападом Гітлера.

ван Франко

У КУЗНІ

Із моїх споминів

(Докінчення)

І хоч так водилось, що я звичайно в таких хвилях сидів на своїм підвищенні місці, заслонений від ковадла плечима якогось дужого "нанашка", то проте мої очі з безпечного сховку бігали всюди по кузні, слідили за кожною зиндрою, а рівночасно не змигали й з того заліза, що під ударами батькового молотка прибирало чим-раз виразнішу форму. А надавши мягкому залізу таку форму, як йому було треба, батько моргав на присутніх, особливо молодших, і приговорював:

— Ти-ти, хло! Ану за моло-ти! Ану живо!

Два чоловіки хапали здоровенні молоти і біли в такт по залізу. Луп-луп-луп! Луп-луп-луп! Лунали удари трьох молотів. Малий батьків тоненько, а дві інші грубо, загарили-во, мов сердито.

Лезо було зварене; та тепер починалася батькова детальна робота: знов над обухом, поки не дійшло до того, що можна було виняти обухишню, а потім над лезом та над вістрям. Батько кував та перековував кожну часть по кілька разів, дбаючи не лише про форму, але особливо про те, щоб залізо було рівно та туго вироблене, щоб ніде не було скази ані задирки, щоб сокира виглядала "мов вилита".

В кузні йдуть розмови. Сусіди розповідають сільські новини: хто що чув у громадським уряді, що бачив на торзі в Дрогобичі, що розповідав мандрований жебручий дід.

Найбільше розмови про Борислава, про ями та закопи: в ту пору розпочиналось видобування нафти і воску на більшій розмір. Тисячі людей ішли до Борислава, видурювали за що-будь шматочки ґрунту від селян і починали рити "дучки". В сусідніх селах почав зароджуватися тип "ріпника": звичайно парубки, не лише бідні, а й заможніші, "ворохобилися на чорну сорочку й білий хліб", — так характеризувала селянська поговорка життя ріпника — перший прояв промислово-капіталістичних порядків у тім тихім досі, патріархальнім закутку.

До нашої кузні доходили лише деякі, сказати б, каламутні бульки того нового явища. Цього тижня в ямах загигло пам'яті хлопа, а оноді в одній ямі задучило трьох, а цей або той упав з кибля і роздерся на городженій кішніш, що служила замість цямбрини в тих крайне примітивних будованих ямах. Це була одна постійна тема оповідань.

А друга тема: цей Борислав, який пішов з торбами, той розписав, того, кажуть, підполі та п'яного пхнули до ями. І далі йшли безконечні, уривані оповідання про різні шахрайства, про нятики ріпників, про їх добрі зарібки і марновання заробленого гроша, про вибухи киячки в закопах на п'ятім, десятім, дванадцятім сажні.

Я слухав тих оповідань як фантастичних казок про далекі, зачаровані краї. Борислав

з його страховищами, дикими жартами та дикими скоками фортуни, з його дивним промислом, дивним способом праці та дивним народом заповнював мою фантазію. Наша слобода лежала далеко від гостинця; від нас ніхто не ходив ані не їздив до Борислава, але, наслукавшись в зимі в кузні оповідань про нього, я постановив собі зараз на весні не пожалувати ніг, побігати в гостинець і визирати там доти, доки не побачу ріпників, що з дальших, бідніших сіл ішли там гостинцем до Борислава або вертали відтам у суботу до дому. Та моя цікавість була заспокоєна швидко: ще в зимі батько взяв мене одного понеділка до Дрогобича і тут я побачив цілі юрби ріпників і цілі купи жидів, що кожного селянина, який їм по одязі видавався бориславцем, запитували:

— Газдо, газдо! Ви з Борислава? А маєте закопи на продаж?

Батько не радо слухав тих оповідань про Борислава. Він так живився зі старими порядками сільського життя, що в тім новім бориславським розгардіяші чув щось нове, вороже дотеперішньому життю. Він не давав по собі пізнати того, не осуджував і не обурювався, як дехто з завзяятих прихильників старосвітчини, але коли вичерпався запас новин, радо звертав розмову на інші, переважно моральні теми. Батько, пильний і тямучий робітник, любив кптити собі з дармоїдів та фушерів, з роззяв та галапасів. На потвердження своїх загальних уваг він любив наводити коротенькі оповідання та притчі, звичайно на тлі ковальського ремесла. Тут у кузні я чув

уперше такі оповідання, як оте про хлопця, що його батько привів до коваля на науку та боячись, щоб "дитина не попеклась або щоб іскра не випекла їй ока", просив коваля, щоб умістив його сина в коші, прибитім на стіні. "Вони — мовляв — буде придивлятися до всього та й так навчиться." Хлопець "учився" таким робом сім літ, а вернувши до батька, замісць леміша зробив пшик.

Раз зведена на дорогу загальних тем та оповідань розмова йшла живо. Охочих слухати було багато, та були між нашими сусідами й незвичайні майстри-оповідачі. Сипались анекдоти, спомини з дальніших літ, про Кошущку війну (війна Австрії з Угорщиною 1848-го року), про тісні роки, про мандрику наших селян на Поділля в службу або на Покуття та на Буковину за кукурую. Особисті пригоди перепліталися з короткими та меткими характеристиками людей — подолан, гуцулів, бойків — та місцевостей: Коломиї, Городенки, Садогори, Черновель.

Та ось сокира готова. Ще раз розпікає її батько, але лиш до червоного і потім застромлює вістрям на два пальці в холодну воду — вона гартується. А потім на шрубстак прихильників старосвітчини, але коли вичерпався запас новин, радо звертав розмову на інші, переважно моральні теми. Батько, пильний і тямучий робітник, любив кптити собі з дармоїдів та фушерів, з роззяв та галапасів. На потвердження своїх загальних уваг він любив наводити коротенькі оповідання та притчі, звичайно на тлі ковальського ремесла. Тут у кузні я чув

чи гостре вістря, обзирає лезо, чи гаразд виклепано, все обзирає, немов би це була його власна сокира.

— Ну, тотя подоржить — каже один.

— Мені би тоті дубики тепер, що вона їх вирубає — зітхає другий.

Щасливий властитель нової сокири дивиться на неї з гордощами, з любовію. Він бачив, як її робили від самої першої хвилі, від коли вона була ще пригріщеною старих гонталів. Він помагав дуги міхом, бити молотом при її робленню, — вона, значить, почасті і його власне діло. Він весело дякує ковалеві, добуває з торби плескату півквартівку з горілки. Батько велить із хати принести чарку, бохонець хліба, пів плескани сира на деревляній тарілці — і починається частування, "обливання" нової сокири.

Батько випиває чарку горілки, закусує і береться до нової роботи; решта товариства частується, говорить, жартує. Цей марить на яві: як би мені дай-три сотки, то я би те й зробив та показав! Другий числить, скільки грошей в останнім році перейшло через його руки.

— Дванадцять, дванадцять, бігме кумочку, дванадцять десятків, як один крейцар! Яка би то пара воликів була! А так що! Як в пальці тріс. Ні чоловік вів, ні вплив, ні красно входи, лиш дідьчий матері годив.

— А вам, куме Марку, — обертається один до нашого простодушного сусіда, — як би вам так дванадцять десятків тепер, щоб ви зробили?

— Я-я-я, — заїкається Марко, — вже би-би-би я зна-нав, де їх сховати.

— Певно завинули би в шматину, та запхали де під стріху! — жартує дехто. Марко не силкується реплікувати, тільки хитає головою, мовляв: жартуйте здорові, а я своє знаю!

Інші радяться про свої хатні справи: у того корова положилася, там дитина кашляє; інший хвалиться, що вчора з полукіпка пшениці намолотив п'ять червоток. Обмови обшуджування неприємних батько не терпів і коли кому загаявся язик у той бік, умів зручним зворотом або притинком збити його з дороги, а молодшого, бувало, й по просту покортає: "Не пхай носа до чужого проса!" Так само не любив батько нічого сороміцького в розмові: сам він і при ньому вся компанія все держалась в межах приличности, звісно, такої, яку можуть допустити собі чесні, статочні господарі. З жінок деколи жартовано, а батько любив оповідати звісну притчу про дівку-скусу на доказ, що "жіноча натура й невинного веде до гріха".

— Во то раз жив один отець зі своїм сином у лісі двіцять літ. Хлопець так і виріс у лісі, не видивши живого духа, крім свого вігця. А як минуло двадцять літ, каже отець: — Ну, сину, підемо трохи в світ подивитись, як там люде живуть.

А син каже: — Добре, тату! Пішли. Приходять до села, а на краю села кузня. Вступили вони до кузні, посідали, син дивиться на ковалеву роботу, а далі каже татові:

— Тату, може би й я поро-бив трохи?

— Добре, сину, пороби.

Парубок приступає до огню, де власне грілося залізо,

але не бере кліщів, тільки хапає розпечене залізо просто в руку, кладе на ковадло та й кує, а залізо не пече його ані дрібки.

Коваль витріщив очі на такого челядника, а батько нічого, лише каже синові:

— Ну, що, сину, добре робота йде?

— Добре, тату!

— Як хочеш, то можеш лишитися. Але перед тим ходімо ще трохи далі, бо ми ще дуже мало світа виділи.

Добре. Пішли далі селом, а на вулиці пострічалася їм дівка. Син став, дивиться — що то, ще не видів такого, а далі питає:

— Тату, а то що таке?

— То, синовку, скуса, — каже старий.

А в сина аж очі розгаряються.

— Ей, тату, як би то ми в лісі мали таку скусу!

Пізнав старий, що в хлопцеві кров заговорила та й каже: — Ну, годі, сину! Будемо вертати до дому.

Вертають. Прийшли знов до кузні, а старий каже до сина: — А що, сину, може хочеш іще трохи покувати?

— Добре, тату, — каже син. Та й знов по своїйому: йде до огню, а там залізо розпечене. Він хап рукою за залізо. Ей, як не крикнув, як не хопить руку назад! А долоня вся міхуром стала. Обікч дочиста. А старий каже:

— Видиш, сину, то за те, що ти тої скуси захотів.

Та й забрались оба і пішли назад до ліса.

Батько оповідав цю притчу жартом. Аскетизм, що лежить в її основі, був зовсім чужий його вдачі. Навпаки, все і всюди він був чоловік товари-

(Продовження на стор. 4)

ПРО ЛЮДСЬКІ НІГТИ

Нігті, що покривають вершки наших пальців, це не лише залишок з прадавніх часів, коли первісна людина подібно, як звірята, вживала їх до оборони і розшарпування добічч, — вони мають і нині важне значіння для людини.

Охорона пальців

Одно з найважливіших завдань нігтів людини — це охорона перед зимом, як вони дають кінчикам пальців, що є найдавнішими від серця частинами тіла. Кров, що допливає до кінчиків пальців, вже значно охолоджена. Одночасно кровоносні судини пальців дуже тонкі і тиск та перебіг крові в них дуже малий, а це теж збільшує вражливості кінців пальців на холод і влекшує їх відмороження.

Ніготь збудований з рогової субстанції, що є злим провідником тепла, себто не перепускає його, і тому він хоронить кінці пальців перед холодом. Крім цього нігті — це немов малі панцирі, що хоронять пальці від малих ушкоджень. Не менш важне значіння мають нігті і для змісу дотику, бо при доторку чи обмацуванні якогось предмету подушечки пальців присуваються до нігтів.

"Жалоба" під нігтями

Багато людей тримає свої нігті нечисто і тому під їх горішнім рубцем назбирається усякий бруд, що виглядає немов чорний жалібний рубець на посмертній згадці. Звідсіля і нашілила назва такого рубця бруду "жалоба".

Колись у старинних народів був, що правда, звичай запускати на знак жалоби по близькій людині, довгі нігті, за якими звичайно назбирувалося багато бруду, але тепер такого звичаю вже нема, та все ж зустрічаємо багато людей, що носять таку "жалобу", хоч їх близькі вітаються найкращим здоров'ям.

Небезпека за нігтями

"Жалоба" за нігтями це не тільки особиста справа даної людини, це — як слушно кажуть гігієністи — справа суспільної ваги, бо вона загрожує здоров'ю цілої суспільності.

І так, наприклад, у бруді, що міститься за нігтями, знаходили не раз яйця глист. Якщо людина з брудними нігтями працює як кухар чи кельнер у ресторані, тоді гості легко можуть дістати на обід порцію глист. Таксамо не можна собі уявити хірурга з брудними нігтями, бо по його операціях прийшло б напевно закаження крові.

Таксамо до примітивних правил гігієни належить втримувати в чистоті нігті пальців ніг, бо в бруді, що міститься за ними, залюбки осідають кукли бліх і така людина стає потім розсадником цих немих і докучливих сотворів.

Нігті у сільських звичаях

Один дослідник гігієни серед сільського населення за примітивів, що в деяких околицях матері не обтинають дітям нігтів до першого року життя. Це його дуже зацікавило і він почав розпитувати матерей за причиною того, але жодна з них не хотіла йому цього вияснити. Врешті одна старушка зрадила йому, що довгі нігті потрібні немовляткам на випадок, якби воно померло, бо довгі нігті помагають йому на тім світі дістатися до раю!

Згаданий дослідник каже жартом, що від тоді, як тільки зустріне людину з нігтями, яких від місяців не торкалися ножиці, то має охоту спитати, чи вона не вибирається часом до раю.

Хінські мандарини і новітні мандаринки
Кожний мабуть читав у по-

вістях чи оглядав на екрані давніх хінських достойників, мандаринів, що обов'язково мали нігті найменше на кілька цілих довгі. Такий мандарин плекав свої нігті цілими роками, бо нігті ростуть досить повільно, менш більш і цаль на пів року, а нігті на пальцях ніг чотири рази повільніше. Чим вище стояв даний достойник у державній службі, тим довші нігті мусів мати. Щоб не ушкодити тих відзнак достойності, мандарини наклали на пальці спеціальні футерали. Але в Хіні така мода вже давно минула, зате у нашому світі є багато осіб, для яких вершом елегантності є довгі манікювані нігті. Особливо багато жінок має таке уподобання. Надмірно вживання манікюру, де часто обтинають нашікірені, що покриває насадку нігтя знаряддями сумнівної чистоти, наражає багато з тих людей на прикрий наслідок, як скалічення та ропіння, що часто доводять до втрати так дбайливо плеканого нігтя, часом і пальця.

Таксамо дуже нездоровий є звичай обгризувати нігті, бо аматори такої "розваги" мають звичайно нігті не надзвичайно чисті, зате весь бруд переносить просто до уст. Тому таким людям слід опанувати свою звичку і не переносити мільйонів бактерій з нечистих нігтів до уст.

У КУЗНІ

(Продовження з стор. 3)
кий, громадський. "З людьми і для людей", — це була девіза його життя. І досі тямлю, яке велике враження зробило на мене його оповідання про того святого, що просив Бога, щоб його увільнив від людської любові.

— То же за давніх часів було, як жив один славний доктор. Він багато помагав людям, а Бог дав йому таку ласку, що всі люди любили його. Ну, так до нього липли, як мухи до меду. Куди обернувся, куди поступився, всюди в нього були приятелі, а з ким лиш раз заговорив, той був би за нього і в огонь скочив. Аж раз, ідучи лісом, здибав діда, зовсім голого, оброслого волоссям від ніг до голови, як молився в якійсь печері.

— Що тут робиш, діду? — питає лікар.

— Богу служу, — каже дід.

— Як же ж ти йому служиш?

— А бачиш: я відкинув усе світове, відцурався всього і молюся та оплакую свої гріхи.

— А не ліпше би ти служив Богу, як би був лишився в світі та працював для людей?

— Не можна разом служити Богу й мамоні, — відповів дід.

— Люде й їх усі гризоти, турботи та заходи, то мамона. Хто кому служить, від того нехай і платні жде. Я служу Богу і Бог мені відплатить, а хто служить людям, то чим йому відплатять люде в день страшного суду?

На тім вони розійшлися: старий лишився в лісі, а лікар

Far From Air Raids

On vacation here from Britain's air raids, Mrs. Pat MacLeod, left, and Miss Winifred Ashford, members of England's women's mechanized transport corps, marvel at New York's Empire State building.

пішов до свого діда. Але від тоді, як зачав міркувати над дідовими словами, як зачав думати, то нарешті дійшов до того, що зненавидів людей і захотів і собі ж відлучитися від них. Утік у ліс, але люде знайшли його, а коли він не хотів вертати до міста, то вони захотіли жити з ним у лісі. Він знов утік від них, і знов його знайшли. Він сховався в якусь недоступну нетру — і там його знайшли; поплив на море і велів себе покинути на якійсь пустій скалі серед води, — і там люде віднайшли його і липли до нього по давньому. Тоді він почав молитися Богу: — Господи, дай мені таку слабкість, щоби мене всі люде боялися, щоби перестали липнути до мене!

Як зачав молитися, як зачав Бога просити, так нарешті Пан-Біг зіслав на нього таку слабкість, що зачав собою бити до землі, розшибати, піну точити, ричати не своїм голом, так що всі люде його пуджались і втікали від нього. А він при кожнім таким нападі все бачив чортів, що його торгають розпеченими кліщами, тягнуть до себе залізними гаками, б'ють залізними палицями, а все кричать:

— Ходи до нас! Ходи до нас!

Так він мучився цілих два-п'ять літ, але вже не тікав у лісі та в дебрі. Тепер його душа тягла до людей, але люде тікали від нього. Він ходив по містах та селах, просив притулку, але тота хвороба зробила його таким страшним, що ніхто не хотів його прийняти під свою стріху. Як де вийшов між купу людей, то всі розбігалися; навіть до церкви не міг вийти, бо всі втікали відтам, де він появився, то його потім не пускали. Нарешті по данацях роках чує голос:

— Валентий! Валентий!

Він обзивається: — Хто мене кличе?

А голос каже: — А що, солдато жити чоловікові без

людської любові?

А він каже: — Господи, я согрішив. Дай мені смерть, хай доведе не караюся.

А голос каже: — А видиш! Хто людам служить, той мені служить. Я сотворив чоловіка для людей і тільки з людьми і через людей він може бути щасливий. Як би я був хотів, щоб він сам собі і через себе був щасливий, я був би зробив його каменем. Як би я був хотів, щоб він тільки мені самому служив, я був би зробив його ангелом. А так я дав чоловікові найбільший дар — любов до людей, і тільки тою дорогою він може дійти до мене. А ти хотів бути мудрий і йти напроваді, та й зайшов у дебрю, де сидять тоті з кліщами та з залізними палицями. Ну, та тепер досить твоєї покути. За те, що ти вперд служив людам і рятував їх, я беру тебе до себе, а твою слабкість лишу людам на памятку: хай перемагають свій страх і відразу і вчаться любити та рятувати одні одних навіть у таких страшних стані.

— І лікар Валентій — кінчив батько, — зробився святым, а його слабкість і досі ходить по людях. А хто рятує та дозирає хорого на ту слабкість, той має ласку в пана Бога.

Сорок літ минуло від тої пори, як у невеличкій дерев-

ляній кузні в нашій слободі останній раз дунав ковальський вербель, відіганий батьковою рукою молотом по ковалі. Скільки змінилося за той час! Не лише з кузні, але майже з усього, що було тоді основою тихого, патріархального життя в нашій закутку, не лишилося майже ані сліду. З тодішньої веселої компанії, що говорила довкола ковальського варштату, димала міхом, натягала обручі на колеса, завзято гримала молотом по розпеченим залізі та сипала веселими анекдотами при чарці горілки, нема мабуть нікого вже між живими. А тодішню веселість та жвавість у багатьох із них погасила доля ще далеко перед їх смертю. І певно в ту пору ніхто з них не думав, що та кузня і та компанія в ній і той її дружин, радісний настрій лишаться живими та незатергими в душі маленького, рудоволосого хлопчини, що босий, в одній сорочці, сидів у куті коло огнища і якого дбайливий батько від часу до часу просив заступити від скачучих іскор.

На дні моїх споминів і досі горить той маленький, але міцний огонь. У ньому проливаються сині, червоні та золоті-білі промені, жевріє мов розтоплене вугілля і яриться

в його глибині щось ще більше, проміняє, відки раз-по-разу сарахкотять гилькасті зиндри. Це огонь у кузні його батька. І мені здається, що запас його я взяв дитиною в свою душу на далеку мандрівку життя. І що він не погас і досі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УКР. РОБ. СОЮЗА

ВІДДІЛ 274, ДІТРОЙТ, МИШ. Піврічні збори в неділю, 29 червня, в 2-й полов., в хаті секретаря. Буде фінансове справоздання урядників і звіт делегата з Десятої Конвенції. Просіться всіх прийняти.

О. Куляга, секр.

ПОЧУВАЄТЕСЬ ЗЛЕ — НЕ МАЄТЕ ЗАПАЛУ ДО ЖИТТЯ?

Болить вас голова — маєте газу в шлунку?

● Скільки разів маєте запір кишок і терпите біль через газ, злий віддіх, лудоту від нестерпності, вжуйте FEEN-A-MINT. Це розвільняюча жвачка, котра має добрий смак, поради вам на запір легко, а певно. Заживайте перед сном — а рано почуватиметеся добре. Мільйони людей — молодих і старих, покладаються на цей недорогий FEEN-A-MINT. Він помагає й вашій родині. Купіть FEEN-A-MINT нині!

ПЕРШИЙ НАРОДНИЙ ПОГРЕБНИК на Філадельфію й околицю

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

Cor. Franklin & Brown Sts., Philadelphia, Pa.
Tel.: Market 1320

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

Use Murine—the proved formula for eye relief. It contains seven safe ingredients to soothe and refresh reddened delicate membranes resulting from colds, close work, late hours, movies, wind, glare, dust. Free dropper with each bottle. At all Drug Stores. Refresh them with...

MURINE
FOR YOUR EYES

ЧИТАЙТЕ ОСТАННЄ ЧИСЛО ЖУРНАЛУ UKRAINIAN LIFE (ЗА ЧЕРВЕНЬ)

Попри інший інтересний матеріал, у ньому знайдете статтю відомого американського письменника Еміля Лендела, написану спеціально для "Юкрейніан Лайф" про СУЧАСНУ КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

Еміль Лендел, повенний імігрант з Мадярици, написав цілу низку книжок про політичне положення в середній, східній і південній Європі, між ними обширний звіт зі своєї мандрівки по Польщі, Чехословаччині, Німеччині й Австрії п. з. "Котел кипить", де дуже точно і вірно представив положення українців у передвоєнній Польщі. Інші його твори, це "Дунай", "Туреччина" і численні статті в найповажніших журналах Америки. В статті для "Юкрейніан Лайф" він подає свої враження з подорожей по Закарпаттю перед першою світовою війною, за чеської влади і тепер, після нової мадярської окупації.

UKRAINIAN LIFE

524 OLIVE STREET

SCRANTON, PENNA.

ЗМІНА АДРЕСИ

Відділ

СТАРА АДРЕСА:

Ім'я

Вулиця

Місто

НОВА АДРЕСА:

Вулиця

Місто

При зміні адреси треба подати число відділу і залучити 10 центів на кошт зміни.

NARODNA WOLA,

524 Olive Street,

Scranton, Pa.

УКРАЇНЬСЬКА БОРОТЬБА ЗА ДЕРЖАВУ В РОКАХ 1917-1920

ЧОМУ УКРАЇНЦІ НЕ ВДЕРЖАЛИ СВОЄЇ ДЕРЖАВИ

Хто хоче довідатися правду про ці дві справи, нехай прочитає собі брошуру відомого українського діяча з Великої України, Н. Григорія, що появилася накладом Українського Робітничого Союзу в Скрантоні.

Ціна за книжку об'єму 48 сторінок великої вісімки лише 15 центів разом з поштовою пересилкою.

Замовляти на адресу:

Narodna Wola,

524 Olive Street,

Scranton, Pa.

КНИЖКА ЩО ЇЇ ПОВИНЕН ПРОЧИТАТИ КОЖНИЙ УКРАЇНЕЦЬ:

Н. ГРИГОРІЙ

ПОЛЯКИ НА УКРАЇНІ

У книжці представлена історія відносин між поляками й українцями з найдавніших часів, відколи ці два народи стали сусідами.

В ній є цікаві документи про політику поляків на українських землях після світової війни.

Ось деякі цікаві розділи книжки: "Польсько-українська війна в роках 1918-20"; "Польські звірства під час війни з українцями"; "Польсько-українське перемир'я 1919 року"; "Польсько-український союз 1920 року"; "Польська 'опіка' над Галичиною в роках 1918-1935"; "Колонізація"; "Пацифікація".

Пришліть 30 центів і дістанете цю важну книжку оплатно.

При більших замовленнях відповідна знижка.

Гроші й замовлення посилайте на адресу:

NARODNA WOLA,

524 Olive Street,

Scranton, Pa.

PETER PEN

